

"Ze závěrečných prací našich studentů"

Autoři nejlepších diplomových prací byli v uplynulém akademickém roce vybráni:

- Bc. Dalibor Rybka s prací Možnost zavedení přímé volby starostů v České republice (pod vedením Mgr. Lukáše Vomlely, Ph.D.)
- Bc. Kristýna Krupová s prací Obsah sociální práce na základní škole jako jeden z výstupů projektu Sociální pracovník ve škole (pod vedením doc. Ing. Ladislava Průši, CSc.)
- Bc. Klára Truparová s prací Sledování neúspěšnosti studentů prvních ročníků vysoké školy (pod vedením Mgr. Marty Kolaříkové, Ph.D.)

Dalibor Rybka se ve své práci **Možnost zavedení přímé volby starostů v České republice** věnuje problematice, které se na politické úrovni věnuje pouze minimální pozornost. Podle jeho názoru přímá volba starostů posiluje jejich postavení a jejich politickou autoritu, neboť mají silnější mandát, než když jsou voleni nepřímým zastupitelstvem. Upozorňuje přitom na to, že politická kontrola starosty je v modelu přímé volby přenesena ze zastupitelů na občany a může tak znesnadnit jeho odvolání v případě, že nevykonává řádně své povinnosti.

Česká republika je typická svým tradičním modelem zastupitelské demokracie a kolektivního rozhodování. Přímá volba starostů postupně proniká i do zemí, které mají podobné tradiční politické systémy jako Česká republika (např. Slovensko nebo Polsko). V zemích střední a východní Evropy je tento institut uplatňován v Chorvatsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku, Bulharsku, na Slovensku, ve Slovinsku a na Ukrajině.

V rámci své práce se její autor snaží najít odpověď na tři otázky:

1. Zda je možné inspirovat se při zavedení přímé volby starostů v ČR slovenskou či polskou právní úpravou?
2. Jak často bývá v současném systému v ČR zvolen starostou obce kandidát, který ve volbách obdržel nejvyšší počet preferenčních hlasů?
3. Jak často má přímo volený starosta obce v Polsku a na Slovensku většinovou podporu od členů kolektivního orgánu obce?

Podle jeho názoru se jeví jako reálná možnost inspirace ze Slovenska nebo Polska při případném zavedení přímé volby starostů v naší zemi. Upozornil ale na to, že není možné přenést celý zahraniční model volby přímé volby starosty do našeho prostředí, lze se však inspirovat některými parametry zahraničních právních úprav. Ze slovenské úpravy přímé volby starostů se lze inspirovat např. postavením mezi radou obce a starostou obce, kde je rada iniciativním a poradním orgánem obce. Z polské právní úpravy se lze např. inspirovat využívaným volebním systémem, který je srovnatelný s naším volebním systémem, který je využíván při volbách do senátu.

Při hledání odpovědi na otázku, jak často bývá v současném systému v naší zemi zvolen starostou obce kandidát, který ve volbách obdržel největší počet preferenčních hlasů, autor na vzorku 77 obcí na Opavsku zjistil, že v 74 % z nich byl po volbách do zastupitelstev obcí v r. 2018 zvolen zastupiteli starostou obce kandidát, který obdržel nejvíce preferenčních hlasů od voličů. V obcích do 1 500 obyvatel to bylo v 72,2 % případů, v 10 největších statutárních městech ČR se primátorem města stal v 60 % kandidát, který obdržel nejvíce preferenčních hlasů od voličů. V návaznosti na tyto výsledky autor práce proto konstatuje, že pokud se v aktuálním volebním systému v naší zemi stane v nadpoloviční většině zvolených statutárních měst a téměř tří čtvrtině vybraných obcí starostou, respektive primátorem kandidát s největším počtem preferenčních hlasů, lze tuto situaci označit za velmi uspokojivou, neboť vůle voličů bývá při nepřímé volbě starosty obce zastupiteli ve velké míře respektována.

Třetí otázka reaguje na skutečnost, že v případě zavedení přímé volby starostů může docházet k tzv. kohabitaci mezi starostou a zastupiteli, tzn., že přímo zvolený starosta obce je z jiného politického subjektu než většina členů kolektivního orgánu obce a může tak docházet k blokaci jednání mezi těmito orgány např. z ideových a názorových důvodů. Na vzorku 10 největších slovenských a 10 největších polských měst podle počtu obyvatel bylo zjištěno, že ani v jednom z 10 největších slovenských měst nemá primátor v městském zastupitelstvu většinovou podporu od členů, kteří byli zvoleni za stejný politický subjekt. Autor však uvádí, že v sedmi případech byl primátorem města zvolen nezávislý kandidát a současně v těchto městech tvoří v městském zastupitelstvu většinu nezávislí kandidáti. Jiná je situace v Polsku, kde v 6 případech z 10 největších polských měst má starosta města většinovou podporu v kolektivním orgánu města.

Před případným zavedením přímé volby starostů autor doporučuje provést komplexní rozbor situace ve všech obcích v ČR, který by analyzoval, jak často je respektováno přání voličů a starostou obce se stává kandidát s nejvyšším počtem hlasů od voličů. V případě, že by byl výsledek podobný tomu, jako u obcí na Opavsku, tak by tato rozsáhlá analýza mohla sloužit jako jeden z možných argumentů proti případnému zavedení přímé volby starostů u nás. Současný model nepřímé volby starostů se podle autorova názoru jeví jako vyhovující a funkční. Politická podpora pro tuto změnu se v současné době jeví jako nedostatečná. Při případném zavádění přímé volby starostů, případně i hejtmanů, musí panovat široká politická shoda napříč politickým spektrem a oběma komorami parlamentu tak, aby byl případný systém volby pro voliče důvěryhodný a nedocházelo k jeho častým změnám. Případná diskuze musí probíhat mezi zákonodárci, politology, spolky (např. Svaz měst a obcí) a jednotlivými úřadujícími starosty a primátory. Autor přitom upozorňuje, že naši zákonodárci by se při svém rozhodování také měli poučit z chyb, které vznikly při zavedení přímé volby prezidenta ČR, kdy přímo volený prezident má prostřednictvím velkého počtu hlasů od voličů silné postavení a legitimitu, avšak nedošlo k úpravě rozsahu jeho výkonných pravomocí a prezident republiky tak nedisponuje větším množstvím těchto pravomocí.

Kristýna Krupová se ve své práci **Obsah sociální práce na základní škole jako jeden z výstupu projektu Sociální pracovník ve škole** zaměřila na charakteristiku obsahové náplně práce sociálního pracovníka na základní škole, protože této otázce není v české odborné literatuře na rozdíl od zahraničí věnována dostatečná pozornost.

Autorka je toho názoru, že zapojení sociálního pracovníka do školní praxe je klíčové pro správný a zdravý vývoj dítěte. Spolupráce s tímto profesionálem v sociální sféře je podle jejího názoru užitečná i pro další pracovníky školy, kteří se na tomto vývoji podílí. V rámci polostrukturovaných rozhovorů a provedené obsahové analýzy školních dokumentů se autorka snažila potvrdit, že sociální pracovník hraje klíčovou roli při řešení potíží ve škole a svou odborností se podílí na zdravém fungování žáků. Provedený výzkum jasně ukázal na nezbytnost odborníka se specializací v sociální práci při práci s žáky na základní škole, autorka doporučuje m.j. inovovat výuku na vyšších odborných a vysokých školách, vzdělávající sociální pracovníky s úmyslem rozšířit specializaci ve vzdělávání na výkon školní sociální práce. Za stěžejní bod návrhu autorka považuje potřebu vymezit rozsah pracovní pozice školního sociálního pracovníka tak, aby nedocházelo ke křížení jiných profesionálů působících na škole. Podle jejího názoru je potřeba mít na školách důkladně sepsanou metodiku, která pomůže nejen začínajícím sociálním pracovníkům, ale i dalším účastníkům porozumět, uchopit a správně pojmut nově zřízenou pracovní pozici na škole.

Klára Truparová se ve své diplomové práci věnovala problematice **Sledování neúspěšnosti studentů prvních ročníků vysoké školy**. Tato problematika je v posledních letech předním tématem národních a mezinárodních dokumentů v oblasti vzdělávání. Cílem její práce bylo analyzovat faktory, které studijní neúspěšnost mohou ovlivňovat. Studijní neúspěšností se přitom rozumí každé ukončení studia bez získání akademického diplomu, jde tedy o zanechání studia jak na základě rozhodnutí samotného studenta, tak i o ukončení studia studenta ze strany školy z důvodu neplnění studijních povinností. Autorka v úvodu své práce uvádí, že systematické sledování studijní neúspěšnosti v naší zemi je záležitostí teprve několika posledních let. Do té doby jistá míra studijní neúspěšnosti byla považována za nedílnou součást vysokoškolského studia. Na základě zvýšené pozornosti, která je těmto otázkám věnována orgány EU, se této problematice začala věnovat pozornost i u nás.

Pozornost je této problematice věnována i na Slezské univerzitě. Ve strategickém záměru na období 2021+ je stanoven m.j. úkol vyhledávat studenty ohrožené studijní neúspěšností, v rámci projektu Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě byla zpracována Koncepce poradenství a služeb pro podporu studijní úspěšnosti v prostředí Slezské univerzity.

V praktické části práci si autorka vymezila za cíl analyzovat neúspěšnost studentů prvního ročníku na Fakultě veřejných politik v akademických letech 2008/2009–2020/2021 z hlediska počtu neúspěšných studentů, oborového zaměření studijních oborů a příčin, které vedou k ukončení studia. Ukázalo se, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi celkovou neúspěšností studia u kombinované a prezenční formy studia, statisticky významný rozdíl neexistuje ani mezi studenty, kteří byli ke studiu přijati bez přijímací

zkoušky a studenty, kteří byli přijati na základě výsledků přijímací zkoušky. V posledních letech převažuje podíl studentů, kteří ukončili studium z důvodu neplnění studijních povinností nad studenty, kteří ukončili svoje studium prohlášením. Studenti denního studia s průměrem do 2,0 častěji uvádějí jako důvod ukončení studia přestup na jinou vysokou školu, studenti kombinované formy studia naopak zanechávají studia převážně z pracovních a rodinných důvodů. Studijní neúspěšnost se přitom týká studentů všech studijních programů nezávisle na studijních výsledcích na střední škole. V rámci provedeného výzkumu se potvrdilo, že sladění studia na vysoké škole s plněním rodinných a pracovních povinností je velmi náročné a jedná se o jeden z významných faktorů, který přispívá k nechtěné studijní neúspěšnosti.

Autorka konstatuje, že cestou ke snižování studijní neúspěšnosti studia může být zpřesnění cílů studijního programu a profilu absolventa, čímž se snižuje riziko nesprávné volby studijního programu. Doporučuje dále pokračovat v realizaci adaptačních kursů, nabízet studentům stále větší možnosti aktivit zaměřených na motivaci ke studiu, do výuky zapojovat více praktických poznatků, motivovat pedagogy k využívání nových metod výuky, pedagogové by svým profesionálním zápalem měli motivovat a inspirovat studenty pro daný obor a pro danou problematiku.